

ТЕХНОЛОГІЯ ХУТРОВОГО ЗВІРНИЦТВА

УДК 599.7742.4

ЗАСТОСУВАННЯ НОВИХ ПРИЙОМІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ГОНУ У НОРОК

Данілова Т. М., доцент

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. В дослідженнях вивчались деякі зміни в прийомах проведення гону норок в умовах ТОВ «Ізюмське звірогосподарство» Харківської області.

Ключові слова: норка, гон, технологія, парування.

Актуальність досліджень. При детальному аналізі попиту цін на хутро немає підстав вважати, що попит на шкурки норок на світовому ринку може зменшитись. Може бути падіння і ріст виробництва шкурок, можуть зростати і падати ціни на цей вид хутра, але норка за своїми показниками була, є і залишиться надовго „королевою” хутрового звірництва.

Дуже актуальним є дослідження по вивченню впливу технологічних, а також біогенних факторів з метою підвищення відтворної здатності норок.

В останні роки розроблено і рекомендовано виробництву ряд заходів, що сприяють підвищенню економічної ефективності звірництва. Тому питання пошуку шляхів по збільшенню виробництва продукції звірництва, підвищення продуктивності праці обслуговуючого персоналу і зниження собівартості продукції, є актуальним і на сьогодні.

Задачі досліджень. вивчення та аналіз прийомів проведення гону, у норок на основі включення нових більш-досконаліх, які забезпечують можливість підвищення продуктивності праці звірників.

Матеріал і методика досліджень. Розрізняють два види технологій – типову і інтенсивну. Типова технологія умовно поділяється на три рівні.

1. Типова технологія "Т" – прийоми, рекомендовані настановою.

2. Типова перспективна технологія "ТП" – сукупність змінених до 50 % прийомів "Т", які дозволяють більше ніж на 50 % по відношенню до типових норм збільшити чисельність поголів'я, яке обслуговується.

3. Типова вдосконалена технологія "ТВ" – сукупність більш ніж на половину змінених і вдосконалених прийомів типової технології, яка дозволяє більше ніж в два рази збільшити кількість поголів'я, яке обслуговується.

При розробці типової перспективної технології були змінені наступні прийоми гону.

Строки початку гону. В настанові рекомендується починати гон не раніше 5 березня. В "Ізюмському звірогосподарстві" на протязі всього періоду досліджень датою початку гону прийняли 2 березня.

По віковій структурі стада настанова не має рекомендацій. В останні роки в звірогосподарствах намітилась тенденція омолодження стад. Тому за три роки досліджень долю самців – віком 2 рік збільшили до 75 %, а долю самок – до 88 %.

Порядок підсадки самок в настанові не передбачений, дана лише орієнтація: "що до першого спарювання всіх самок щоденно підсаджують до самців...", тобто безсистемно і щоденно кожному самку підсаджують до самця, поки вона не буде покрита 1 раз.

В спеціальній літературі дані про порядок підсадки самок відсутні.

Щоденні підсадки самок до першого покриття в перші три дні частково упорядочили, внаслідок чого число підсадок на відділенні скоротили на 70,5 % рекомендованої кількості.

Режим щоденного використання самців в гоні в настанові не передбачений, дана лише орієнтація : " Щоденно самцю допускають два покриття...".

Щоденно використовували самців по заданій схемі. В залежності від проявлення активності самця і поведінкової реакції самок, що підсаджувались – готовності або не готовності їх до покриття, отримували чотири варіанти щоденного використання самців :

1 – й варіант – через дві години після покриття до самця підсаджували другу самку, у випадку покриття другої самки, до самця після обіду робили підсадку ще однієї самки, після чого використання самця в цей день припиняли ;

2 – й варіант (продовження 1 – го) – якщо друга самка не покривалась, до самця підсаджували ще двох самок і використання самця в цей день припиняли ;

3 – й варіант (продовження 2 – го) – у випадку, якщо перша самка не покрита, а друга покрита, підсаджували ще одну самку і використання самця припиняли ;

4 – й варіант (продовження 3 – го) – у випадку, якщо перша і друга самки не покриті, підсаджували ще одну самку і використання самця припиняли.

Дослідження проводились за наступною схемою.

Таблиця 1

Схема проведення досліджень

Використання самців	Варіанти використання самців			
	I	II	III	IV
Покриття першої самки	+	+	-	-
Покриття другої самки	+	-	+	-
Покриття третьої самки	-	++	+	+

Примітка.

+ - кількість підсаджених та покритих самок

— - кількість не підсаджених, або не покритих самок

Результати досліджень. Норки відносяться до моноестричних тварин, тобто до таких, у яких тічка проходить один раз на рік в кінці лютого – березні.

Тічка продовжується до 20-25 днів і статева охота протягом цього періоду настає не один раз. Кожен період охоти продовжується 1-2 дні з інтервалом між ними в 5-10 днів. На початку гону інтервал зазвичай більш подовжений (8-10 днів), а до кінця коротший (5-7 днів). Всього може бути до 5-6 і більше періодів охоти. Як відмічено на практиці в умовах господарства самок спаровують у 2 періоди охоти, з метою зменшення числа пропустуваних. Тому, зміни в організації технології проведення гону, потребують уточнень.

Встановленим в 2010 році щоденним режимом використання самців кількість підсадки самок за 3 роки в господарстві зменшилась на 13,6 %. Результати використання типової технології, при організації гону за останні три роки надаються в таблиці 2.

Таблиця 2

Результати використання типової технології при організації гону.

Показник гону норки (технологічний прийом) "ТВ"	Динаміка значень показників по рокам дослідження в результаті використання типової технології при організації гону		
	2009	2010	2011
Вікова структура поголів'я на 1 березня, % :			
самці – віком 1 року	86,2	85,3	75,0
самки - віком 1 року	85,3	85,0	88,0
Полігамія	1 : 5,08	1 : 4,62	1 : 4,95
Число підсадок на 1 покрити			

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

самку :			
до 9 березня	2,05	1,63	1,56
після 9 березня	3,18	3,38	2,96
Число покриттів в 2 – й період охоти на 1 покриту самку : всього	1,74	1,81	1,80
при повторному покритті	0,78	0,73	0,79
Покрито самок перший раз до 9 березня, %	99,6	99,4	97,5
Покрито самок в 2 – й період охоти "два дні підряд" : голів	201	229	250
% від загальної кількості	77,6	72,9	78,9

При загальному скороченні підсадок більшу частину (65,5 %) здійснювали після 9 березня і на 21,1 % скоротили кількість самок, яких покривали в режимі "два дні підряд".

Розробку вдосконалених прийомів гону норок проводили шляхом подальшої зміни типових і типових перспективних прийомів, які впливають на організацію гону, і скорочення витрат праці на їх виконання.

Нами були вдосконалені наступні прийоми гону.

На протязі останніх років в ТОВ "Ізюмське звірогосподарство" гон у норок всіх типів починають з 2 березня. Цей практичний досвід був прийнятий за основу.

За віковою структурою прийом отримав подальший розвиток, і його вдосконалення полягає в тому, що з 2009 року в стаді Сапфірових норок перейшли на 100 % - використання самців – віком 1 рік, при цьому зберегли тенденцію росту долі цих самців у стаді.

В 2009 році відібрали молодих самців від батьків з високою полігамною властивістю, в дослідній групі 100 % укомплектували молодими самцями.

Результати гону 2010 року підтвердили можливість і ефективність використання цих самців. В случній компанії приймали участь 99 самців – віком 1 рік, які за період гону в середньому зробили по 11,62 покриття, а 71,7% з них – по два покриття в день.

Вдосконаленими прийомами значно в порівнянні з типовими і типовими перспективними прийомами скоротили число покриттів для плідного покриття самок, що сприяло зменшенню напруженості гону, і підтвердило тим самим можливість використання в гоні 100 % кількості самців – віком 1 рік.

Полігамна здатність багато в чому визначається статевою активністю самців, яка, як показав аналіз, в середньому нижче, ніж вимагає для плідних покриттів у відповідності до типової технології. Тому рекомендовану полігамію 1 : 5 в господарствах не витримують.

В стаді Сапфірових норок полігамія в 2009 році складала 1 : 4,57, і для гону в звірогосподарстві використовували 9 % резервних самців.

На дослідному поголів'ї в ТОВ "Ізюмське звірогосподарство" в 2009 році кількість резервних самців становила 4 %, для заміни ними в перші 3 дні гону неактивних або малоактивних самців.

Що стосується порядку підсадки самок для першого покриття то частково впорядковану підсадку типовими перспективними прийомами вдосконалювали і підсаджували самок до самців по схемі 1.

В результаті тільки за 2 – 6 березня число підсадок в дослідному стаді скоротили на 48,1 %.

Коли були проведені дослідження по вивченню режиму щоденного використання самців в гоні. Щоденне використання самців проводили по вдосконаленій схемі 2.

Встановлений в 2009 році щоденний режим використання самців скоротили з 4,68 до 4,04, або на 13,7% (табл. 2).

Таблиця 3

Результати використання типової перспективної технології при організації гону.

Показник гону норок (технологічний прийом) "ТВ"	Динаміка значень показників по рокам дослідження в результаті використання типової перспективної технології при організації гону		
	2009	2010	2011
Вікова структура поголів'я на 1 березня, % :			
самці – віком 1 рік	88,0	100	100
самки - віком 1 рік	52,8	62,9	73,0
Полігамія	1 : 4,91	1 : 4,90	1 : 4,79
Число підсадок на 1 покрити самку :			
до 9 березня	2,03	2,09	1,88
після 9 березня	2,65	2,42	2,16
Число покриттів в 2 – й період охоти на 1 покрити самку :			
всього	1,85	1,58	1,45
при повторному покритті	0,87	0,62	0,51
Покрито самок перший раз до 9 березня, %	96,4	90,7	94,0
Покрито самок в 2 – й період охоти "два дні піряд" :			
голів	359	273	240
% від загальної кількості	87,3	62,2	51,1

За рахунок скорочення на 36,2% числа підсадок самок для покриття в режимі "два дні піряд" значно вирівняли напруженість на протязі всього гону.

Використання прийомів типової вдосконаленої технології дозволило, навіть в найбільш напружені по кількості покритих самок в день затратити на операції гону в 2009 році 246 хвилин, або 57 % змінного часу. На інші роботи залишилось 186 хвилин часу зміни, і його було достатньо для виконання цих робіт повністю у відповідності з вимогами типової технології.

Висновки

При застосуванні змін і вдосконалення кожного прийому гону була розроблена схема технологічних прийомів, застосування якої дозволить обслуговувати більшу кількість самок норок і ефективніше використовувати самців.

Література

1. Фізіологія і патологія розмноження дрібних тварин : [навч. посібник] /М.І. Харенко, С.П.Хомин, В.П.Кошовий, Т.М. Данілова, С.М. Харенко. – Суми : ВАТ "Сумська обласна друкарня", видавництво "Козацький вал", 2005. – 554 с.
2. Содержание норок . Биологические особенности, рационы, кормление, уход, профилактика болезней / авт. – сост. С.П. Бондаренко. М. : АСТ ; Донецк : Сталкер, 2005. – 141с.
3. Берестов В.А. Звероводство: учебное пособие. - Спб.: Издательство «Лань», 2002. - 480 с., ил. 16 кл. - (Учебники для вузов. Специальная литература).
4. Технология норководства //Под редакцией Г.А. Кузнецова. - М., 1992, 132с.

5. Цупило О.А. Технологія розмноження норок : Рекомендації для вет. лікарів, зооінженерів, студентів зооінженерного факультету і факультету ветеринарної медицини, слухачів факультету підвищення кваліфікації. – Х. : Б.в., 2003. – 38с.

ПРИМЕНЕНИЕ НОВЫХ ПРИЕМОВ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ
ГОНА У НОРОК

Данилова Т. Н., доцент

Харьковская государственная зооветеринарная академия

Аннотация. В исследованиях изучались некоторые изменения в приемах проведения гона у норок в условиях ООО «Изымское зверохозяйство» Харьковской области.

Ключевые слова: норка, гон, технология, спаривание.

APPLICATION OF NEW TECHNIQUES DURING Gonaives in mink

Danielova T.N.

Kharkiv State Academy of Animal Health

Summary. The study examines some of the changes in the methods of estrus in mink in ООО "Izyumskaya zverohozyaystvo" Kharkiv region.

Key words: mink, rut, technology, pairing.